

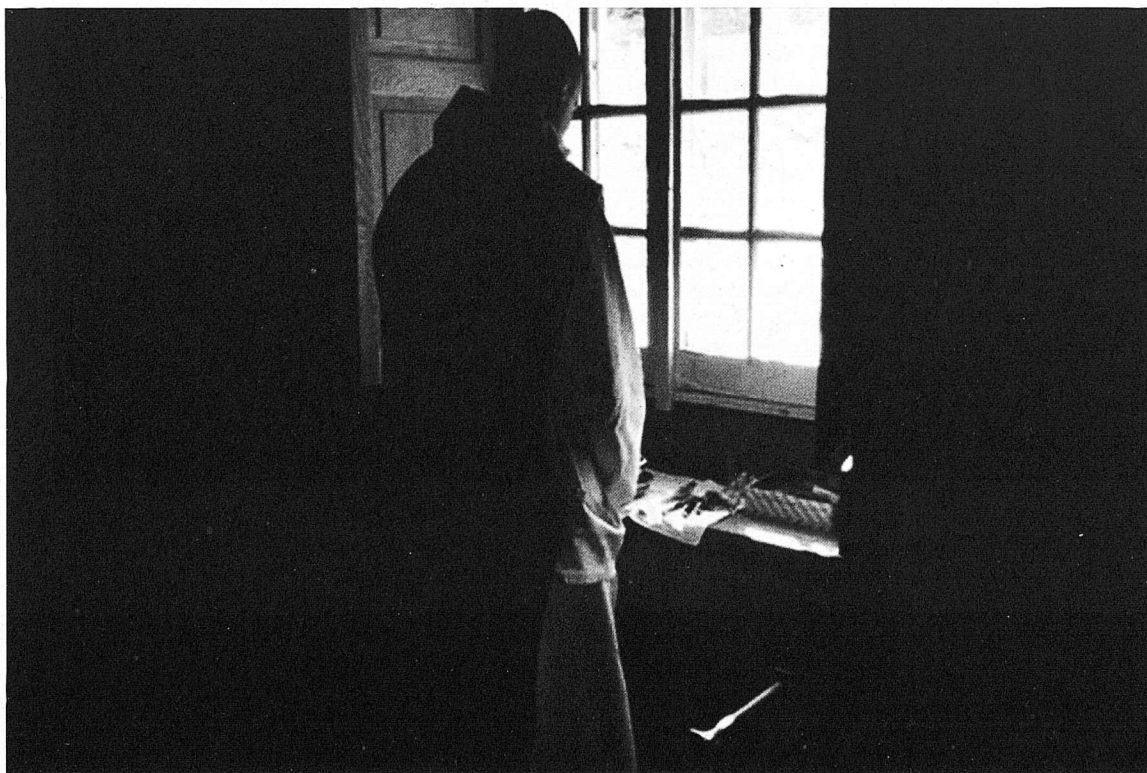
El gran silenci

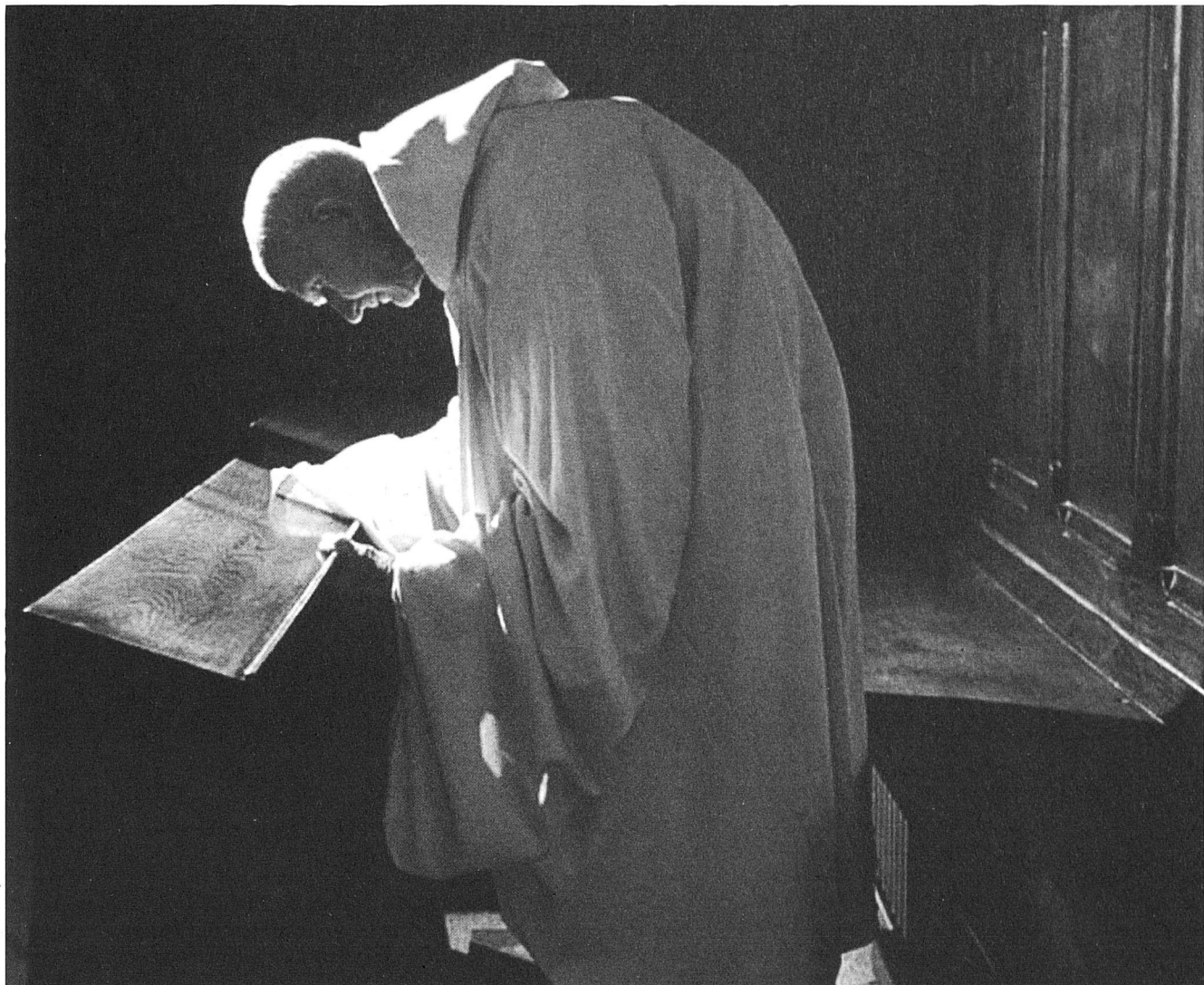
Joan Ferrer Miserol

El gran silenci (2004) és un documental de sobre els cartoixans, monjos que viuen una vida eminentment contemplativa i que es mantenen gràcies a la fabricació del famós licor Chartreuse. Se tracta d'un documental que l'autor havia sol·licitat als monjos l'any 1984 i que fins el 2000 no li permeteren rodar-lo. No solament és un document impagable d'un món que està en vies de desaparició, sinó una vertadera obra d'art a l'altura de les de Flaherty. Si Flaherty ens mostrà la precarietat de la vida, aquest ens mostra la renúncia voluntari del món fet per uns homes amb la finalitat d'assolir autenticitat i felicitat. Aquesta contemplació està feta cap el Déu jueu per esser una institució cristiana; però és pràcticament igual a la vida monàstica dels monjos zen, amb la diferència que aquests parteixen d'una cultura budista. El que sembla, avui dia, és que tant uns com els altres són institucions que estan en total decadència, perquè cada cop se cerca més poc l'aïllament. Tots els teòrics de la contemplació mantenen que aquesta s'ha de practicar dins una vida normal, exercint simultàniament qualche activitat profana. Això té una raó molt llampant, l'aïllament, a més d'esser per a caràcters molt especials, duu forçosament a unes limitacions personals molt poc recomanables, i solament dins la integració amb la societat, tenint en compte el món, es pot gaudir d'una autèntica contemplació. Però això no treu importància al document, fins i tot n'hi dóna

més, perquè és una institució mil·lenària que culturalment no pot oblidar-se i que estant en vies de desaparició la fa encara més entranyable. És el mateix cas del Nanouk de Flaherty, que avui és un document impagable.

Malgrat la persona que ma va deixar el DVD m'advertí que me dormiria, no sols no ho vaig fer, sinó que vaig seguir ben despert tota la pel·lícula. Des del principi fins al final és terriblement encisadora, i no només pel que se mostra, sinó sobretot per com se mostra. La llum, malgrat no haver-hi focus i tota ella esser natural, està esplèndidament aconseguida per donar la sensació de vida dins un convent amb tan poca animació; l'espectador rep més experiència de vida d'aquest monestir aturat que la que pogués rebre de molts de carrers plens de gent atrafegada. Els enquadraments són d'una perfecció gairebé cartesiana, que transmeten la noble impressió que s'ha de mirar exactament el que se mostra perquè allà està l'encís, el bessó de la vida cartoixana. De tant en tant, exposa l'exterior amb plans fixos que desprenen la mateixa placidesa que els de l'interior. En algun pla es veu a la llunyania un avió, que és com una raresa dins el conjunt, quedant clar que no va cap a la cartoixa, que passa de llis. Malgrat tot, no fa cap sensació d'amenaça, més bé la impressió que pertany a un altre món, un món que no té res a veure amb el que s'està vivint dins l'edifici monacal. Un altre dels encerts de la pel·lícula és el muntatge, perquè





el que ens descriu la pel·lícula no té cap relació cronològica, ja que, entre d'altres coses, estam veient un món sense cronologia, fora del temps. Només és nota el temps en els plans exteriors, en el canvi d'estacions. Fins i tot la sensació de dia i nit desapareix, possiblement perquè els plans de nit no se degueren poder rodar per falta de llum. També és un encert la manca de qualsevol comentari, ja que seria una contradicció parlar mentre que els qui són mostrats no parlen; una contradicció i un insult. A més, no és necessari, perquè tot el que és veu parla sense necessitat de so.

Els pocs diàlegs que hi ha a la pel·lícula són cantats; és a dir, no són entre essers parcials, sinó entre el tot i per al tot. El que mostrén els monjos poden ésser fets reals; però la pel·lícula no ho pretén, no reflecteix com a vertader el que mostra, sinó que ho fa vertader. Si existeix alguna cosa més enllà del que es veu no pot ésser més que una repetició, pura retòrica. Les coses que passen mai no tenen un sentit parcial, sinó universal, total. A la pel·lícula no hi ha gairebé cap panoràmica, perquè tot l'univers està dins l'enquadrament i defora d'ell res no té sentit. Realment, els únics sons que es mostren com a protagonistes són els d'objectes

o el so de la pluja, quan cau i quan corre per la terra; és un so natural, total, que no depèn de cap particularisme, és un so absolut. Aquesta pel·lícula no és una incitació a la contemplació, ni tan sols una ajuda, sinó una comprovació que la contemplació és una experimentació sublim de la totalitat del cosmos des d'un únic punt de l'univers, el punt interior de cadascú, el punt comú a tothom, l'únic punt existent; tot el que va més allà, o se queda més aquí, només pot ésser irreal, ficció.

Si algun emperò se li pot posar a aquesta pel·lícula sublim és l'excessiva duració. S'hauria pogut prescindir d'algun metratge, especialment a la segona part, allò que ens mostra el particularisme dels monjos; una contradicció dins una pel·lícula que pretén exposar la contemplació. És més conseqüent quan es veuen amb la caputxa posada, ja que així són percebuts com a personatges arquetípics.

Nanouk de Flaherty fou un document important perquè era la plasmació d'un món en extinció. *El gran silenci* també; però en els dos casos el gran mèrit no n'és el valor documental, sinó el fet que ens situen davant els reflexos de l'eternitat i de la infinitud. ■